

**V Міжнародна
науково-практична конференція**

**ОСВІТА І ФОРМУВАННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Збірник тез доповідей

Україна, Мукачево
21-22 жовтня 2021 р.

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
Пряшівський університет (м. Пряшів, Словаччина)
Науковий університет імені Етвеша Лоранда (м. Будапешт, Угорщина)
Вища лінгвістична школа (м. Ченстохова, Польща)
Інститут педагогіки і психології
Університету імені Яна Кохановського в Кельцах (Польща)
Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного
університету**

ОСВІТА І ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

**Збірник тез доповідей
за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції
21-22 жовтня 2021 року**

**Україна, Мукачево
21-22 жовтня 2021 р.**

УДК 37:378.011.3-057.4:316.476(477:4)(043.2)

О – 72

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою
Мукачівського державного університету
(Протокол № 8 від 25 листопада 2021 р.)

Рецензенти:

Сотська Галина Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник директора з науково-експериментальної роботи, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (м. Київ);

Козубовська Ірина Василівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції: збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції, 21-22 жовтня 2021 р., Мукачево / Ред.кол.: Т.Д. Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2021. – 348 с.

ISBN 978-617-7495-48-1

У збірнику представлено тези доповідей учасників V Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції». Учасниками конференції запропоновано до обговорення проблеми розвитку загальноосвітньої та вищої школи, освіти дорослих та професійної активності фахівців.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів, які займаються проблемами національної освіти в умовах інтеграції в європейський і міжнародний освітній простір.

Редакційна колегія: Щербан Т. Д. – д.психол.н., професор (голова), Гоблик В. В. – д.е.н., професор, Товканець Г. В. – д.пед.н., професор; Кобаль В. І. – к.пед.н., доцент; Молнар Т. І. – к.пед.н., доцент, Мочан Т. М. – к.пед.н., доцент, Фенчак Л. М. – к.пед.н., доцент.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

© Мукачівський державний університет, 2021

саморозвиток і самовдосконалення особистості, на забезпечення її успішності в подальшому навчанні й життєдіяльності в інформатизованому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Андрієвська В. М. Використання ІКТ у навчальному процесі початкової школи у векторі запровадження нового Державного стандарту початкової освіти. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Серія: Педагогіка. 2018. № 4 (7). URL: [http://am.eor.by/images/adapt/ Vol.4ped7/ 18ped4_7andriievska.pdf](http://am.eor.by/images/adapt/Vol.4ped7/18ped4_7andriievska.pdf).

2. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с

ГРЕЧИН М.М.,

БРИЖАК Н.Ю.,

Мукачівський державний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Становлення української державності, побудова громадянського суспільства, інтеграція України в світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру і визначають основні напрями модернізації освітнього процесу.

Загальні особливості морального виховання учнів початкової школи відображені в Законах України «Про повну загальну середню освіту», «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст.», Національній програмі виховання «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх шкіл України» та ін. Зокрема, у Законі України «Про освіту» зазначено, що «метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору..» [1].

Питанням вивчення морального виховання особистості займалися педагоги, філософи, психологи та інші науковці минулого та сучасності. Зокрема, основні закономірності виховання моральних якостей учнів початкової школи, з'ясування їх змісту та мети формування визначені у працях І. Беха, Л. Божович, О. Киричука, Г. Костюка, О. Скрипченка та інших, питання морального виховання висвітлені в окремих працях К. Ушинського, В. Сухомлинського, О. Вишневського, О. Савченко, П. Щербаня, І. Беха, В. Акімова, Ю. Руденка та інших. Зокрема, В. Сухомлинський, вважає, що моральне виховання формується в ранньому дитинстві, він «одним з перших повернув у теорію виховання такі категорії виховання, як совість, сором, честь і порядність, щедрість душі, моральні емоції, повагу до батьків, до дідусів і бабусь, узагалі до людей похилого віку, культ матері» [2].

Моральне виховання, зазначено в енциклопедії освіти, «це цілеспрямований процес оволодіння дітьми моральними категоріями, цінностями принципами, ідеалами, виробленими людством і прийнятими суспільством на рівні власних переконань, дотримання їх як звичних форм особистої поведінки» [3]

Проте, П. Щербань не дає конкретного визначення терміну «моральне виховання», він констатує, що моральне виховання формується на уроках за допомогою засвоєння етичних норм. Основними регуляторами моралі вчений вважає свідомість і досвід учителя. «Завданнями морального виховання є формування національної свідомості, моральних переконань і моральних якостей особистості, патріотизм, громадська честь, гідність, дисциплінованість і духовність [4].

За формування моральних якостей особистості відповідає процес виховання, який формує особистість, якій притаманні такі якості як чесність, порядність, справедливість, порядність, гідність миролюбство та інші. Оскільки метою виховання є формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості, яка готова сприймати та примножувати загальнолюдські цінності.

Основною метою Нової української школи є «створення ефективних умов для формування духовності та моральності учнів» [5]. На формування позитивних моральних якостей особистості негативно впливає ряд чинників, серед них можемо виділити наступні:

- відсутність культури мовлення;
- недостатня культурна робота з дітьми;
- негативний вплив інтернету;
- відсутність ідеалів для дітей;
- погіршення морального середовища.

На нашу думку, вплив цих факторів шкодять дітям ставати «морально здоровими» особистостями. Допомогти вдосконалити свою особистість дитині може допомогти учитель. Якщо дітям прищеплюються з раннього дитинства кращі якості, такі як ввічливість, співчуття, дбайливе ставлення до навколишнього середовища, працьовитість, добро та інші, то дитина буде вміти спілкуватися з оточуючим її світом. Вміти відрізнити добро від зла, правду від брехні, і вчасно зупинитися і зупинити тих хто чинить неправомірно. Якщо дитина буде вмотивована, мати мотив тоді і формування моральних якостей буде відбуватися спонтанно і легко, а мотиви складають структуру моральних якостей особистості.

Для того щоб сформувати моральність учнів початкової школи потрібно налагодити гуманні відносини між учнями, потрібно виховувати почуття моральності один до одного. Щоб досягнути цієї мети, учителі проводять різноманітні заходи: етичні бесіди, читання художньої літератури, обговорення позитивних і негативних вчинків героїв та дітей. За допомогою добре організовуваної спільної діяльності, всі ці заходи будуть носити велике виховне значення для формування моральних якостей особистості.

Отже, формування моральних якостей особистості не є спонтанним явищем, воно набувається з досвідом, формується з навичками спілкування з друзями, однолітками.

Список використаних джерел

1. Закон України про освіту // Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 класи. – К.: ТД «ОСВІТА-ЦЕНТР+», 2018. – 240. С. 3-91.

2. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори: В 5-ти томах. К.: Рад. шк., 1976 – 1977, Т.4., 282 с.
3. Чорна К. І. Моральне виховання / К. І. Чорна // Енциклопедія освіти. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. – С. 523-524.
4. Щербань П. М. Прикладна педагогіка. / П. М. Щербань. – К.: Вища школа, 2001, 215 с.
5. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: порадник для вчителя» // <https://nus.org.ua> › NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.

ГУБАЛЬ М.В.,
ЛАВРЕНОВА М.В.
Мукачівський державний університет, Україна

ЗНАЙОМСТВО МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З БІОГРАФІЄЮ ПИСЬМЕННИКА НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

У кожному літературному творі відбивається особистість його творця – письменника, виражається авторська позиція. Почути голос письменника, побачити своєрідність його особистості, характеру і долі, пояснити з естетичної та історичної точок зору погляди художника допомагає вивчення його біографії.

Біографія письменника вивчається на уроках літературного читання, щоб знайти пояснення почуттям і думкам, які володіли письменником в період створення ним того чи іншого твору. Це пояснення, в свою чергу, допомагає учням глибше зрозуміти ідейний зміст твору.

Особливо важким і неоднозначним процесом є вивчення біографії письменника в початковій школі. Причому слід зауважити, що чим молодший вік школярів, тим більше труднощів виникає у вчителя при організації та проведенні відповідного уроку або етапу уроку.

Проблемою формування уявлень про письменника в учнів початкової школи займалися такі вчені, як Л. Беленька, З. Гріценко, В. Голубкова, Г. Гранік, О. Джежелей, С. Єршова, М. Качурін, Л. Кінцевий, Я. Кодлюк, В. Мартиненко, А. Мовчун, А. Моруа, В. Науменко, Г. Одинцова, Т. Піче-Оол, Л. Сараскіна, Н. Светловська, В. Стоюнін, Л. Стрельцова, І. Ходорківський, М. Шістерон, В. Мартиненко, Я. Микк та інші.

Проблема вивчення біографії письменника в школі розглядалася багатьма методистами та авторами підручників. В різний час в підручниках пропонувалися докладні біографії, перенасичені хронологією подій і цитатами з творів письменників та поетів. Потім на противагу такому підходу в підручниках стали з'являтися короткі біографічні довідки. Але і вони не утримувалися в пам'яті школярів.

Однак чималі труднощі виникають перед учителем початкових класів, який повинен у невеликому обсязі цікаво і доступно для молодших школярів подати біографічні відомості, необхідні для вивчення певного твору.

Біографія письменника, яка вивчається в школі, повинна дати учням картину формування особистості художника, її розвитку у зв'язку із суспільним

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>